

TURİZM İŞLETMELERİNİN SPA BÖLÜMLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN ERGONOMİNİN İNCELENMESİ

Şebnem BALTA

İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,
İş Sağlığı ve Güvenliği YL
sebnem.balta@thesanitas.com
<https://orcid.org/0000-0001-6504-6323>

Haydar ÖZPINAR

İstanbul Aydın Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi
Gıda Mühendisliği Bölümü
haydarozpinar@aydin.edu.tr

ÖZ

Entelektüel sermayenin boyutu olan ve bilgi toplumu sürecinde önemi artarak uygulamada ciddi yer kazanan iş sağlığı ve güvenliğinde, ergonomi özel bir yer tutmaktadır. Bir işyerinde çalışma ortamı ile çalışanlar arasındaki uyumun göstergesi olan ergonomi, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının bir parçası olarak, iş kazalarını önlemede önemli yer tutmaktadır. Bir anlamda iş sağlığı ve güvenliğinin koruyucu hekimliği biçiminde değerlendirilmesi mümkün olan ergonomi, basit önlemlerle ciddi kazaların önlenmesine de olanak vermektedir. Her ne kadar ergonominin önemi fark edilerek alan uygulamaları ve teorik çalışmalarda yerini almaya başlasa da, günümüzde henüz belirli alanlarda ergonomi ile iş sağlığı ve güvenliği arasındaki ilişkiyi ortaya koyan yeterli çalışma yoktur. Bu nedenle bu çalışmada, ekonomik anlamda değeri artan bir sektör olan SPA merkezlerinde ergonominin iş sağlığı ve güvenliği açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada bu bağlamda, Antalya ilinde 25 Haziran ve 25 Temmuz 2017 tarihleri arasında çeşitli SPA merkezlerinde görev yapan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 89 SPA merkezi çalışanı üzerinde anket uygulaması yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler betimsel tarama modeline uygun olarak analiz edilmiş ve sonuçlar raporlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergonomi, turizm tesislerinde ve özellikle SPA merkezlerinde literatür ve alan uygulamalarında yeterince yer almamaktadır. Bunun yanında SPA merkezlerinde ergonomi ile ilişkili mesleki rahatsızlıkların (kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları, görme ve işitme ile ilgili sağlık problemleri) ciddi oranda olduğu görülmektedir. Demografik özelliklere göre fark analizi sonuçları, bu rahatsızlıkların tüm demografi gruplarına (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki deneyim) benzer şekilde dağıldığını göstermektedir. bu nedenle alanla ilgili literatür çalışmalarının artması, kapsamlı alan uygulamaları ve araştırmaların düzenlenmesi, risk analizlerinde ekonomik değerlendirmeleri de içerecek şekilde, işletmelerin bu alana yönelmeleri sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Turizm, Spa, Sanus per Aquam, İş Sağlığı ve Güvenliği, Ergonomi.*

A RESEARCH ON ERCONOMICS REGARDING OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN SPA DEPARTMENTS OF TOURISM FIRMS

ABSTRACT

Ergonomics occupies a special place in the occupational health and safety, which is the dimension of the intellectual capital and has gained importance in practice by increasing importance in the process of information society. Ergonomics, which is a sign of harmony between working environment and employees in a workplace, is an important part of preventing work accidents in occupational health and safety practices. In a sense, ergonomics, where occupational health and safety can be assessed in the form of preventive medicine, also allows prevention of serious accidents by simple measures. Although the importance of ergonomics has been noticed and it has begun to take its place in field applications and theoretical studies, there is not yet enough work in certain areas to reveal the relationship between ergonomics and occupational health and safety. Therefore, in this research, it is aimed to examine the ergonomics in terms of occupational health and safety in SPA centers which is an increasingly economic sector. In this context, a survey was conducted on 89 SPA center employees who worked in various SPA centers between 25 June and 25 July 2017 in Antalya province and volunteered to participate in the research. The data obtained in the study were analyzed in accordance with the descriptive screening model and the results were reported.

According to the results of the research, it was found that ergonomics has not taken a sufficient place in literature and field applications in tourism facilities and SPA centers in particular. In addition, occupational disorders related to ergonomics (muscular and skeletal system disorders, health problems related to vision and hearing) appear to be serious in SPA centers. The results of differential analysis by demographic characteristics show that these disorders are similar in all demographic groups (gender, age, educational background, professional experience). For this reason, businesses should be directed to this area which includes increasing the literature that is related to the field, comprehensive field applications and regulation of researches, and economic evaluations in risk analysis.

Keywords: *Tourism, Spa, Sanus Per Aquam, Occupational Health and Safety, Ergonomics*

GİRİŞ

Bilgi toplumuna geçiş ile birlikte beşeri sermayenin değerinin artması ve entelektüel sermayenin en önemli boyutlarından birisi haline gelmesiyle birlikte, beşeri sermayenin çalışma ortamı, iş sağlığı ve güvenliği konusu altında giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır (Niu, 2010: 744-745; Cruz ve Huerta-Mercado, 2015: 569). İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalar ilk başlarda her ne kadar işletmelerin işgücü değerlerini korumayı planlamış olsa da, günümüzde giderek daha çok sivil toplum değerleri ve beşeri değerler ile birlikte ele alınmaktadır (Yovi ve Nurrochmat, 2017: 1). Bu nedenle beşeri sermayenin çalışma ortamında güvenliğini sağlayan iş sağlığı ve güvenliği işletmeler için bir seçenek ya da olumlu katkı sağlayan bir işletme aracı olmaktan çıkmış, bir zorunluluk haline gelmiştir. Özellikle son yıllarda bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar, sivil toplum kuruluşlarının (STK) girişimleri, akademik anlamda yapılan çalışmalar ve alan çalışmalarının arasındaki koordinasyon düzeyinin diğer alanlara göre daha yüksek olması gibi pek çok sebep, iş sağlığı ve güvenliği konusunun önemini arttırmıştır (Gopang ve ark, 2017: 129,131). İş sağlığı ve güvenliğinin ilk dönem uygulamalarında genel olarak kazaların ardından ya da kaza anında müdahale gibi önlemler ön plandayken, günümüzde kazaların oluşmasından önce önlemlerin alınması ve bu sayede gerek bireylerin yaşam kalitelerinin artmasının, gerekse iş kazalarından ileri gelen maliyetlerin en aza indirilmesinin mümkün olduğu düşüncesi yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu süreçte işyeri kazalarının önlenmesi, iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının amaçlarına ulaşması bakımından ön plana çıkan kavramların başında ergonomi gelmektedir. En genel tanımıyla ergonomi; bir işyerinde, atölye ya da çalışma ortamında, iş akışında ya da iş sürecinde yapılacak olan eylemlerden fiziksel ortama kadar çevrenin çalışan ile uyum düzeyini ifade etmektedir (OSHA, 2017: 1). Öte

yandan ergonomi, bu tanımdan daha da ileri giderek, alan uygulamalarında ciddi bir yer edinmiştir. Ergonomi üzerinde her ne kadar kesin sınırları çizilmiş bir tanım birliği olmasa da, yapılan tanımlardan ergonomiyi, “işyerinde iş sağlığı ve güvenliği konularına deste verecek şekilde, işyeri kazaları ile çalışanların işyeri çalışma kalitelerini arttırmaya yönelik alınan önlem ve eylemler bütünü” şeklinde tanımlamak mümkündür. Bu noktadan hareketle ergonominin, aslında iş sağlığı ve güvenliği konusunda bir çeşit “koruyucu” ya da “önleyici” görevini üstlendiğini ifade etmek mümkündür.

Ergonomi kavramının iş sağlığı ve güvenliği literatürüne diğer kavramlara göre yeni girmiş bir kavram olması nedeniyle, üzerinde kesin sınırları çizilmiş bir tanım birliği yoktur. Amerika’da İstihdam Bölümünün İş Güvenliği ve Sağlık Yönetimi (OSHA) ile ilgili 2000 yılında yaptığı çalışmada ergonomiyi, “bir işyerinde çalışanın fiziki kuvvet kullanarak kendisini işyerine uydurması yerine, işin çalışana uygun hale getirilmesi” olarak nitelendirilmiştir (OSHA, 2000: 1). Alan uygulamalarında önemli bir yer tutan bu tanım aslında her ne kadar basit bir biçimde ergonomiyi tanımlasa da, daha geniş ve kapsamlı tanımlara gereksinim duyulmuştur. Aynı departman 2017 yılında ergonomiyi, “işyerlerinin, atölyelerin, iş uygulamalarının ve iş akışlarının çalışanların kapasitelerine göre düzenlendiği, iş sağlığı ve güvenliğine katkı sağlamayı amaçlayan ve kümülatif travma kazaları başta olmak üzere kazaları önlemeyi hedefleyen uygulamalar” olarak tanımlamıştır (OSHA, 2017: 0). Aradan geçen 17 yılın sonunda, dünyada otorite kurumlardan birisi olan ABD Çalışma Departmanının tanımındaki bu gelişme, aslında ergonomi konusunda gerek literatür, gerekse alan uygulamalarının geldiği noktayı anlatmaktadır. Ergonomi sadece işyerinde kazaların önlenmesi ve meslek hastalıkları ya da daha genel ifadeyle meslekte çalışmaktan ileri gelen sorunları değil, aynı zamanda ileri gelmesi muhtemel sorunları da önlemeyi amaçlamaktadır. Ergonomi konusunda OSHA (2017) tarafından verilen tanımın bir diğer dikkat çekici yanı, iş akışlarını da bir ergonomi unsuru olarak vermesidir. Kelime anlamlı itibarıyla ergonomi, daha çok somut ya da fiziksel unsurlar arasındaki kurgu ve ilişkiyi açıklayan bir terimdir. Öte yandan verilen tanımda “iş akışı” ifadesi, aslında bir işin yerine getirilme şeklinin ve akışının da ergonomi, dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği konusu olabileceğini ortaya koymaktadır.

SPA merkezlerinde ergonomi üzerine literatürde yapılan çok fazla çalışma yoktur. Öte yandan iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalar daha çok konaklama ve turizm işletmeleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun pek çok nedeni olabilmekle birlikte, konaklama hizmetlerinin, hatta daha genel ifadeyle turizm ve hizmet sektörünün iş sağlığı ve güvenliği ile ergonomi konuları diğer alanlara göre yeni bir konudur. Mevcut durumda yapılan işler ve bu işleri yerine getirirken, çalışanların yaptığı eylemler ile çalışma koşulları ile ilgili genel ergonomi

alanları belirlenebilir. Bunları, alan uzmanlarının görüşleri çerçevesinde, kısaca aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür: (1) Ergonomik riskler hakkında bilgi, (2) Kas ve iskelet sistemi hastalıkları, (2) Aydınlatma koşulları, (3) Gürültü ve ilgili koşullar, (4) Isı ve nem dengesi, (5) Ofis içi uygulamalar ve eğitimi, (6) Uzun süreli odaklanma ve göz sağlığı konuları

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın evrenini Antalya ili Merkez İlçesi sınırları içerisinde 25 Haziran ve 25 Temmuz 2017 tarihleri arasında SPA merkezlerinde görev yapan çalışanlar, örneklemini ise araştırmaya katılmaya gönüllü olan 89 SPA merkezi çalışanı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Antalya İli Merkez İlçesi sınırları içerisinde, turizm işletmesi belgesi alan tüm işletmelere ulaşılarak, ilgili izinler alınmış ve tam sayım örnekleme yöntemi ile tüm çalışanlara anket dağıtılmıştır. İlgili anketlere katılım oranı yüksek olup, dağıtılan 95 anketten 89'undan geri dönüş alınmıştır. Bu nedenle araştırmanın geri dönüş oranı %93,7 olarak bulunmuştur.

Araştırma, betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Betimsel tarama modelinde, araştırmacı mevcut durum üzerinde herhangi bir müdahalede bulunmayarak, mevcut durumu detaylı olarak nitel ve/veya nicel verilerle betimlemektedir. Araştırmada ilgili çalışmaların incelenmesinde doküman tarama modeli, verilerin toplanmasında ise sosyal bilimlerde en sık kullanılan yöntemlerden birisi olan anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde, SPSS 17.0 for Windows paket programı kullanılmıştır. Nominal ve ordinal veriler Frekans Analiziyle tanımlanmıştır. Fark analizlerinde Çapraz Tablolama (Crosstabulation) ve Ki-Kare testleri kullanılmıştır. Tüm analizler %95 güven aralığında ve 0.05 anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılmaya gönüllü olan SPA merkezi çalışanlarının demografik verileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Kişi sayısı (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	58	65,2
Erkek	31	34,8
Yaş		
25 ve altı	47	52,8
26-35 arası	31	34,8
35 yaş ve üzeri	11	12,4
Eğitim		
Lise ve altı	37	41,6
Ön lisans	42	47,2
Lisans ve üzeri	10	11,2
Deneyim		
5 yıla kadar	37	41,6
5-7 yıl arası	37	41,6
7 yıl ve üzeri	15	16,9

Tablodan da görüleceği gibi, araştırmaya katılan SPA merkezi çalışanlarının %65,2’si kadın ve %34,8’i erkektir. Katılımcıların %52,8’i 25 ve altında, %34,8’i 26-35 arasında, %12,4’ü ise 35 ve üzerinde yaşa sahiptir. Eğitime göre katılımcıların %41,6’sı lise ve altında, %47,2’si ön lisans düzeyinde, %11,2’si ise lisans ve üzerinde eğitime sahiptir. Katılımcıların %41,6’sı 5 yıla kadar, %41,6’sı 5-7 yıl arası, %16,9’u ise 7 yıl ve üzerinde deneyime sahiptir. Katılımcıların ergonomi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Ergonomi ile İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Dağılımı

SORULAR	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
1. Ergonomik riskler hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	35	39,3	54	60,7
2. Kas ve iskelet rahatsızlıkları yaşamakta mısınız?	59	66,3	30	33,7
3. Çalışma ortamlarınızda aydınlatma koşulları yeterli mi?	54	39,3	35	60,7
4. Çalışma ortamınızda sizi rahatsız edecek düzeyde gürültü var mıdır?	29	32,6	60	67,4
5. Çalıştığınız ortamda ısı ve nem dengesi sağlanıyor mu?	15	16,9	74	83,1
6. Çalışma ortamınızda hareketlerinizi kısıtlayıcı dağınıklık mevcut mu?	12	13,5	77	86,5
7. Ofis çalışmalarında ergonomik açıdan uymanız gereken kuralları kapsayan eğitimler verilmekte mi?	76	85,4	13	14,6
8. Uzun süreli odaklanma gerektiren işlerde göz rahatsızlığı yaşıyor musunuz?	23	41,3	66	58,7

Araştırmaya katılan SPA merkezi çalışanlarının %39,3'ü ergonomik riskler hakkında bilgi düzeylerini yeterli görürken, %55,1'i ise bu konuda sahip oldukları bilgiyi yeterli görmemektedir. Katılımcıların %66,3'ü kas ve iskelet rahatsızlıkları yaşadıklarını, %60,7'si çalışma ortamında aydınlatma koşullarının yeterli olmadığını, %32,6'sı çalışma ortamında kendilerini rahatsız edecek düzeyde gürültü olduğunu, %83,1'i çalışma ortamında yeterli düzeyde ısı ve nem dengesinin sağlanmadığını, %13,5'i hareketlerini kısıtlayacak derecede dağınıklığın olduğunu, %14,6'sı ofis ortamında ergonomik açıdan uyulması gerekli olan kuralları kapsayan eğitimlerin verilmediğini ve %41,3'ü ise uzun süreli odaklanma gerektiren işlerde çalışırken göz rahatsızlıkları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Demografik özelliklere göre sorulara verilen yanıtların dağılımı ve fark analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Demografik özelliklere göre sorulara verilen yanıtların dağılımı ve fark analizi sonuçları (Evet yanıtını verenler), n (%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Cinsiyet								
Kadın	25 (43,2)	36 (62,1)	33 (56,9)	22 (37,9)	13 (22,4)	11 (19,0)*	47 (81,0)	20 (34,5)*
Erkek	10 (32,3)	23 (74,2)	21 (67,7)	7 (22,6)	2 (6,5)	1 (3,2)*	29 (93,5)	3 (9,7)*
Yaş								
25 ve altı	17 (36,2)	33 (70,2)	30 (63,8)	14 (29,8)	7 (14,9)	5 (10,6)	42 (89,4)	10 (21,3)
26-35 arası	14 (45,2)	19 (61,3)	17 (54,8)	11 (35,5)	6 (19,4)	5 (16,1)	25 (80,6)	10 (32,3)
35 yaş ve üzeri	4 (36,4)	7 (63,6)	7 (63,6)	4 (36,4)	2 (18,2)	2 (18,2)	9 (81,8)	3 (27,3)
Eğitim								
Lise ve altı	13 (35,1)	26 (70,3)	24 (64,9)	10 (27,0)	4 (10,8)	4 (10,8)	33 (89,2)	8 (21,6)
Ön lisans	18 (42,9)	27 (64,3)	24 (57,1)	15 (35,7)	9 (21,4)	7 (16,7)	34 (81,0)	12 (28,6)
Lisans ve üzeri	4 (40,0)	6 (60,0)	6 (60,0)	4 (40,0)	2 (20,0)	1 (10,0)	9 (90,0)	3 (30,0)
Deneyim								
5 yıla kadar	16 (43,2)	24 (64,9)	21 (56,8)	12 (32,4)	6 (16,2)	6 (16,2)	31 (83,8)	9 (24,3)
5-7 yıl arası	14 (37,8)	25 (67,6)	23 (62,2)	12 (32,4)	7 (18,9)	6 (16,2)	31 (83,8)	11 (29,7)
7 yıl ve üzeri	5 (33,3)	10 (66,7)	10 (66,7)	5 (33,3)	2 (13,3)	-	14 (93,3)	3 (20,0)

1. Bilgi düzeyi; 2. Kas ve iskelet rahatsızlıkları; 3. Aydınlatma koşulları yeterliliği; 4. Rahatsız edici gürültü; 5. Isı ve nem dengesi; 6. Hareketi kısıtlayıcı dağınıklık; 7. Kuralları içeren eğitim; 8. Göz rahatsızlığı.

*p<.05

Demografik özelliklere göre fark analizi sonuçları incelendiğinde, sadece hareketi kısıtlayan dağılımın varlığı ve göz rahatsızlığı konularında cinsiyete göre gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Bunun dışındaki tüm ergonomi konuları hakkında, farklı demografiye sahip olan çalışanların benzer düşünceye sahip oldukları görülmektedir ($p > 0,05$). Fark analizi anlamlı çıkan sonuçlar incelendiğinde; kadınların %19,0'u işyerlerinde hareketlerini engelleyen dağılımların olduğunu düşünürken, erkeklerin ise sadece %3,2'si işyerlerinde bu şekilde bir dağılım olduğunu düşünmektedir. Göz rahatsızlığı konusunda da kadınların %34,5'i işyerlerinde uzun süre odaklanma gerektiren işlerde göz rahatsızlıklarını yaşadıklarını ifade ederken, erkeklerin %9,7'si göz rahatsızlığı yaşadıklarını belirtmektedir.

SONUÇ

Araştırmada yapılan literatür çalışması sonuçları, turizm ve konaklama hizmetlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin uzun bir geçmişe sahip olmadığını ve özellikle son yıllarda bu alanda çalışmaların arttığını göstermektedir. Boustras ve Economides (2014: 91) Kıbrıs örneklemini üzerinden yaptıkları çalışmada, iş sağlığı ve güvenliğinin temel görevlerini aşağıdaki gibi özetlemiştir: (1) Risklerin önlenmesi, (2) Kontrol edilemeyen risklerin belirlenmesi, (3) Risklerle kaynaklarında mücadele, (4) İşyeri ile işçinin oryantasyon ve adaptasyonu, (5) Teknolojik ilerlemelerin takip edilmesi ve bireylerin korunması için alınması gereken kolektif önlemlerin belirlenmesi. SPA hizmetlerinde de, araştırmada bakılan sekiz temel parametrenin (1. Bilgi düzeyi; 2. Kas ve iskelet rahatsızlıkları; 3. Aydınlatma koşulları yeterliliği; 4. Rahatsız edici gürültü; 5. Isı ve nem dengesi; 6. Hareketi kısıtlayıcı dağılım; 7. Kuralları içeren eğitim; 8. Göz rahatsızlığı) bu amaçları genel olarak hedeflediği ifade edilebilir. Bunun dışında da, SPA merkezlerinin verdikleri hizmetin türünden içeriğine kadar pek çok alanda, ergonomi konusunda çalışmalar yapılabilir. Alan öncü çalışma olması bakımından, araştırma bu sekiz konu ile sınırlandırılmıştır. İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarında, akademik çalışmaların ve literatür bilgilerinin alan uygulamaları ile örtüşmesi için, yasa koyucu ve hükümetlere önemli görev düşmektedir (Caraballo-Arias, 2015: 512; Moyo ve ark, 2015: 495). Bu noktada hükümetin sadece yapılan uygulamaları denetlemesi değil, aynı zamanda akademik çalışmalar ile alan uygulamalarını birleştirmesi de gereklidir. Gopinathan ve Raman (2015) çalışmalarında, Malezya bilişim teknolojisi çalışanlarının iş yaşamını dengelemelerinde, ergonomik kalitenin rolünü incelemiştir. Çalışma sonuçlarına göre ergonomi çalışmaları bir hizmet sektörü olan bilişim teknolojilerinde sadece uzun vadede iş sağlığı ve güvenliği konularında değil, kısa vadede personel güçlendirme konusunda da önemli getiriler sağlamaktadır. Bu nedenle SPA merkezlerinde de, ergonomi uygulamalarının personel güçlendirmede olumlu katkılarının olacağı ifade edilebilir. Jilcha ve Kitaw (2017)

endüstri alanında iş sağlığı ve güvenliğini incelediği çalışmasında, sürdürülebilir gelişme ve sağlık inovasyonunda, iş sağlığı ve güvenliğiyle alt alanlarının büyük önem arz ettiğini rapor etmiştir. SPA merkezleri için de, sürdürülebilir gelişme ve yeni alternatifler ile inovasyon çalışmalarında, iş sağlığı ve güvenliğinin en önemli alanlarından birisi olan ergonominin olumlu getirileri olabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, turizm alanında ve özellikle SPA merkezlerinde ergonomi konusunda yeterli düzeyde çalışmanın olmadığını göstermektedir. Bunun yanında araştırma sonuçlarından ortaya çıkan bir diğer bulgu ise SPA merkezleri ile ilgili ergonomi konularını yeterince kapsayan düzenleme ve yasal direktiflerin de olmadığını göstermektedir. Öte yandan turizm alanında ergonomiye ilişkin yoğunluğu artan çalışmalar ve alan uygulamaları, yakın gelecekte bu konuda da daha kapsamlı araştırmaların ortaya koyulacağına işaret etmektedir. Bu nedenle daha fazla bütçe, zaman ve olanaklar ile daha kapsamlı örneklemelerin tespit edilerek bu konuda çalışmaların yapılması, alana ve literatüre olumlu katkılar sağlayacaktır.

Araştırmada elde edilen bir diğer önemli bulgu ise SPA merkezleri örnekleminde genellemeyle, hizmet sektöründe sağlık sorunlarının uzun vadede görüldüğü konularda, ergonominin yeterince değerlendirilemediği yönündedir. Aslında bu bir anlamda beklenen sonuçtur. Zira ergonomi çalışmaları sanayi ve hizmet sektörünün köklü geçmişi ile kıyaslandığında yeni bir konudur. Bu nedenle etkileri hemen görülen iş kazalarının yoğunlukta olduğu üretim alanında genel manada ergonomi çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Bir tersanedeki ergonomi eksikliği anında ölümle sonuçlanırken, bir kot taşıma atölyesindeki ergonomi yıllar içerisinde ölümle sonuçlanabilmektedir. Turizm ve SPA merkezlerinde ise yaşam kalitesini ciddi derecede düşüren ve ileride geriatri hastalıklarının çoğuna davet çıkaracak hastalıklar gelişebilmektedir. Bu nedenle önem sırası farklı olsa da, bu alanda ciddi alan uygulamaları ve gerek teorik, gerekse ampirik çalışmalara ihtiyaç vardır.

SSPA merkezlerinde ve daha genel olarak hizmet sektöründe ve diğer sektörlerde iş sağlığı ile güvenliği çalışmalarının optimum başarıya ulaşması için, öncelikle başarılı bir risk analizi ve bu analizden elde edilen sonuçların ekonomik ya da ekonometrik verilerle ilişkilendirilmesi gerekir. Her ne kadar günümüz sivil toplum yapısı içerisinde iş sağlığı ve güvenliği küresel kamusal bir sorun olarak görülse de, özel işletmelerde en temel motivasyon aracı, kar elde etmektir. Hatta işletmelerin temel varoluş sebeplerinin de kar elde etmek olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle risk analizleri de dahil olmak üzere ergonominin ekonomik katkılarını daha iyi bir şekilde ortaya koyan çalışmalarla, alan uzmanlarının ergonomi uygulamalarına olan ilgileri arttırılabilir.

KAYNAKLAR

Boustras, G. ve Economides, A. (2014). Analysis of the Determinants of Workplace Occupational Safety and Health Practice in Cyprus. Policy and Practice in Health and Safety, 12:2, 89-107.

Caraballo-Arias, Y. (2015). Occupational Safety and Health in Venezuela. Annals of Global Health, 81(4), 512-521.

Cruz, I. ve Huerta-Mercado, R. (2015). Occupational Safety and Health in Peru. Annals of Global Health, 81(4), 568-575.

Gopang, M. A., Nebhwani, M., Khatri, A. ve Marri, H. B. (2017). An assessment of occupational health and safety measures and performance of SMEs: An empirical investigation. Safety Science, 93 (2017) 127–133.

Gopinathan, S. ve Raman, M. (2015). Ergonomic Quality, Playing a Role in Ensuring Work Life Balance among Malaysian ICT Workers. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 211 (2015) 1210 – 1215.

Jilcha, K. ve Kitaw, D. (2017). Industrial occupational safety and health innovation for sustainable development. Engineering Science and Technology, an International Journal, 20 (2017) 372–380.

Moyo, D., Zungu, M., Kgalamono, S. ve Mwila, C. D. (2015). Review of Occupational Health and Safety Organization in Expanding Economies: The Case of Southern Africa. Annals of Global Health, 81(4), 495-502.

Niu, S. (2010). Ergonomics and occupational safety and health: An ILO perspective. Applied Ergonomics, 41 (2010) 744-753.

OSHA (2000). Ergonomics: The Study of Work. Occupational Safety and Health Administration, U.S. Department of Labor, OSHA 3125.

OSHA (2017). Introduction to Ergonomics. Occupational Safety and Health Administration, U.S. Department of Labor, OSHA Academy.

Yovi, E. Y. ve Nurrochmat, D. R. (2017). An occupational ergonomics in the Indonesian state mandatory sustainable forest management instrument: A review. Forest Policy and Economics, xxx (xxxx) xxx–xxx (Article in Pres).